

Ansøgning om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 samt landzonetilladelse til oprensning, regulering og terrænændring af 13 søer på Kær Vestermark, Projekt Klokkefrø på Kær Vestermark

Forhistorie

Klokkefrøen var tidligere en almindelig padde i store dele af landet. I dag er arten reduceret til isolerede bestande på øer med vedvarende græs og rene vandhuller i det sydfynske øhav.

En analyse af Sønderborg Kommune viser, at særligt Kær Vestermark kan blive egnet som genintroduktionsområde for den forsvundne art. Klokkefrø kræver områder med mange vandhuller i nær afstand, hvor de alt efter behov kan flytte sig rundt i løbet af året.

Formål

- At skabe bedre naturkvalitet i områdets vandhuller til gavn for særligt truede arter.
- At lave naturpleje i naturtyperne vandhul og mose
- At forbedre naturkvaliteten med fokus på biodiversitet
- At skabe grundlaget for en ny population af klokkefrøer i Sønderborg Kommune
- At skabe dyr / klokkefrø til fremtidig udflytning ved andre projekter (bl.a. Birkepøl)
- At øge parametrene vildhed, oprindelighed, autenticitet og kontinuitet.
- At udvide naturarealet af naturtypen sø og skabe mere naturlig hydrologi
- At forbedre forholdene for truede dyr og planter
- At give folk adgang til et unikt areal med sjældne og bemærkelsesværdige dyr

Naturudvikling på Kær Vestermark

På Kær Vestermark sker der løbende nye naturplejetiltag for at skabe øget naturkvalitet. Med øget naturkvalitet sikres grundlaget for øget biodiversitet. Tidligere projekter ved udvalgte mergelgrave har givet bedre forhold for særligt padderne i området. I dag er der registreret 6 paddearter på Kær Vestermark (Løvfrø, Butsnudet Frø, Spidssnudet Frø, Skubtudse, Stor Vandsalamander og Lille Vandsalamander).

Områdets jordbund består primært af ler og der er stort set ingen bevægelse af grundvand i lerlaget. Det betyder, at lavninger fyldes med vand afhængig af nedbør, fordampning og overflade tilløb/ afløb.

Da Sønderborg Kommune overtog Kær Vestermark efter forsvaret i 2014, havde driften af de ca. 82 ha med vedvarende græs i mere end 60 år været højslæt. Den ensartede drift har givet en meget ensartet vegetation på de tørre græsarealer. I området er der desuden ca. 2 ha eng, 2 ha mose, 1 ha småsøer/vandhuller, 0,2 ha vandløb og 31 ha hegn, skov og krat.

Efter kommunens overtagelse er driften af en stor del af arealerne ændret løbende med det formål at skabe en større variation og et bedre grundlag for en øget biodiversitet. Store dele af området bliver nu afgræsset af kvæg, flere af vandhullerne er blevet rensset op og mange randarealer er under naturlig tilgroning, så der i dag er mere en 8 ha krat, som er opstået siden 2014. Overordnet set arbejdes der blandt andet med at skabe mere naturlige overgange mellem naturtyperne fordi der i overgangszonerne er særligt gode muligheder et mangfoldigt dyre- og planteliv.

Størstedelen af vandhullerne er opstået som mergelgrave og nogle ligger forholdsvist højt i terrænet. Vandhullerne mangler sumpzonen, som den naturlige overgang mellem vandflade og den tørre natur.

En større variation vil give områdets dyre- og planteliv bedre mulighed for at udvikle sig. Projekt "Klokkefrø på Kær Vestermark" har til hensigt at skabe mere variation med fokus på overgange mellem våd og tør natur

og skal give padderne endnu bedre mulighed for at opnå ynglesucces. Konkret fokuseres der på at skabe større og mere stabile vandhuller med rent vand, lavere vanddybde og mere sumpzone. Projektet vil derfor ikke kun gavne klokkefrø, men vil samlet set forbedre området naturtilstand.

Ansøgning

En gennemgang af områdets 22 vandhuller viser, at der er en række forskelligartede forhold, som giver padderne mindre optimale forhold. Det er især dårlig vandkvalitet, betragteligt slamlag på bunden, stejle brinkanlæg og manglende sump- og mosezone, unaturligt fluktuerende vandspejl grundet dræn- og rørledninger, dybe og overgroede vandhuller med koldt vand samt enkelte vandhuller med fisk, der forringer kvaliteten af vandhullerne.

Der ansøges om dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3 og landzonetilladelse jf. planlovens § 35 stk. 1 til følgende tiltag på i alt 13 lokaliteter, som er nærmere beskrevet i vedlagte bilag:

- Dele af terrænet omkring vandhullerne sænkes, så der opstår en jævn overgang mellem vandflade og omgivende landskab
- Slamlag fjernes
- Vandhullernes bund hæves med afgravet ler fra brinkerne
- Skyggegivende vegetation fjernes
- Overskudsjord køres væk fra området
- Når brinkerne afgraves, flyttes den eksisterende tørv med urtevegetation i en stak, som efterfølgende udlægges på den øverste del af det nye brinkanlæg
- Eksisterende dræn omkring vandhullerne ødelægges

Lokalitet	Projekt			
	Oprensning (m ²)	Udvidelse/sumpzone (m ²)	Regulering af bund	Naturlig hydrologi
1	450	680	X	
2	670	770		
3	375	730	X	
4		500		
5	190	250		
6				11000
7	200	500	x	
8		250 (ny sø)		
9	300	300	x	
10		300		1000
11	250	660	x	
12	320	500		
13		380		

Det forventes at vandhullerne og de berørte flader indenfor 2-3 år efter oprensningen vil fremstå med varieret vegetation på alle flader.

Ved nogle af lokaliteterne vil mindre terrænændringer skabe en opstuvning af overfladevand, som er et af de særlige levesteder Klokkefrøen efterspørger i landskabet. Ved to lokaliteter gennemses området for dræn og afløb. Dræn og afløb ødelægges, hvorved den naturlige hydrologi genskabes.

Nogle af terrænændringerne omkring vandhullerne sker i det tørre græsland, hvor det til dels vil ændre karakter fra tørt græsland til mere fugtig sumpzone. Den øverste del af brinkerne vil formodentlig stadig være tør. Der ansøges om terrænændringer på i alt 0,6 ha, heraf 0,17 ha i det tørre græsland. Der er samlet set ca. 82 ha tørt græsland i området Kær Vestermark, hvoraf en del er registreret som § 3 beskyttet.

Øvrige bemærkninger

Fremme af vild natur i Sønderborg Kommune

Projektet indgår som en del af Sønderborg Kommunes brede naturindsats, der er samlet under navnet Fremme af vild natur i Sønderborg Kommune. Projektet er ét af kommunens bidrag til den landsdækkende konkurrence Danmarks Vildeste Kommune, der fandt sted i 2022.

Fredningsnævn

Området ligger inden for den fredning, der hedder Fredning af Kær Vestermark. Fredningsnævnet har tidligere udtalt, at naturforbedrende tiltag *ikke* kræver behandling af Fredningsnævnet.

Fra Fredningsnævnet afgørelse af tidligere ansøgning om regulering af sø, FN SJS 64/2019: *Det fremgår af fredningens § 7, stk. 2, at terrænændringer i forbindelse med naturgenopretning og genskabelse af den naturlige hydrologi i området er tilladt. Som følge heraf og da Fredningsnævnet finder, at der er tale om et forhold, som henhører under plejemyndighedens kompetence, skal der ikke søges om dispensation.*

Lufthavn

Vi har været i telefonisk kontakt med Sønderborg Lufthavn, der ikke umiddelbart har bemærkninger til projektet. Et udkast til ansøgningen er blevet sendt til dem og når vi har fået deres udtalelse, bliver den eftersendt.

Museum Sønderjylland

Ansøgningen er sendt til Museum Sønderjylland med anmodning om en udtalelse til etablering af den nye sø, lokalitet 8. Når vi modtager udtalelsen, eftersendes den.

Dispensation til udsætning af arter

Projektet kræver en dispensation fra artsfredningsbekendtgørelsen. Den er meddelt af Miljøstyrelsen d. 6. januar 2023. Miljøministeriet har vurderet, at udsætning af padder i søer ikke kræver en dispensation fra naturbeskyttelseslovens § 3. Udsætningen er derfor ikke nærmere beskrevet og er ikke en del af denne ansøgning.

Bilag IV arter

I området er der en stor bestand af løvfrø og en endnu større bestand af stor vandsalamander. Spidssnudet frø er også registreret i området. Klokkefrøen æder insekter, insektlarver og orme og vil ikke være en trussel for æg eller yngel fra andre padder. Dens kald kan ikke forveksles med f.eks. løvfrøens kald og arterne vil derfor ikke forstyrre hinanden, når de kvækker i foråret.

Projektet gennemføres i tæt samarbejde med Lars Briggs fra Amphi Consult. På baggrund af hans ekspertise og erfaring af lignende projekter vurderer vi, at udsætningen af klokkefrø på Kær Vestermark ikke vil påvirke forekomsten af øvrige bilag IV padder negativt. Derimod vil habitatplejen påvirke de øvrige arter positivt.

Venlig hilsen

Stine Jacobsen

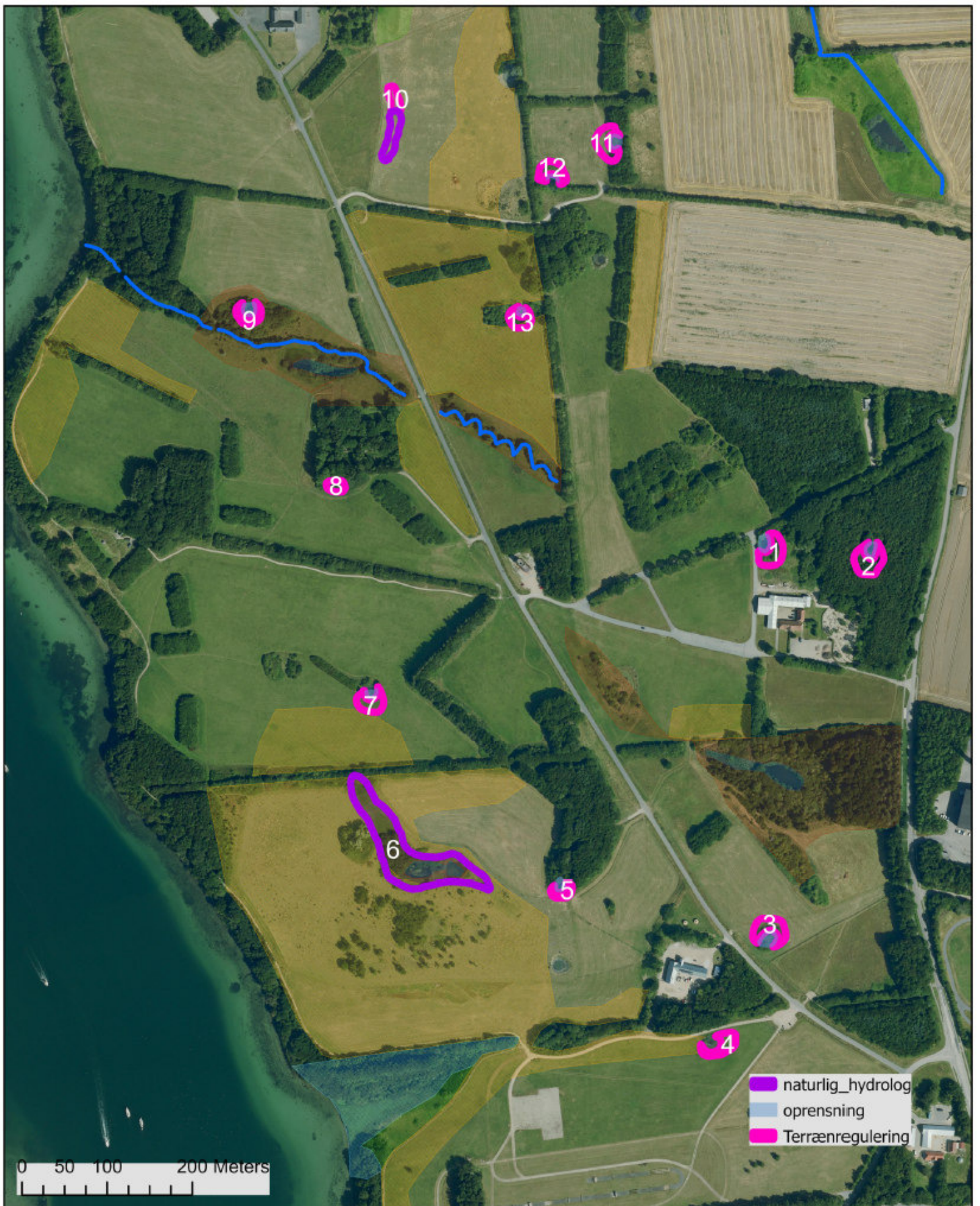
Landdistrikter, Natur & Fødevarer

sjac@sonderborg.dk, 2790 6642

Vedlagt:

Kortbilag 1: Oversigtskort

Bilag 1: Beskrivelse af lokaliteter

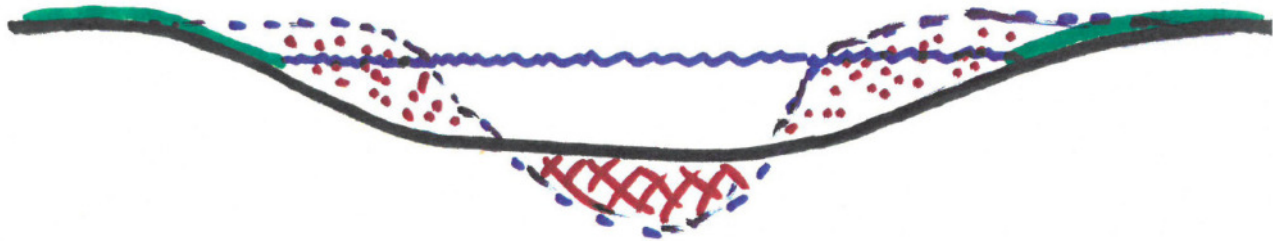

**Kortbilag 1, ansøgning om dispensation og landzonetilladelse
Projekt Klokkefrø på Kær Vestermark**

Sønderborg Kommune
Landdistrikter, Natur Fødevarer
Januar 2023

PRINCIPSKITSE FOR
REGULERING AF VANDHULLER, KÆR
VESTERMARK

- EKSISTERENDE TERRÆN
- NYT TERRÆN
- ~~~~ VANDSPEJL
- LERJORD AFGRAVES
- XXXX REGULERING AF BUND
MED LERJORD
- TØRV GENUDLÆGGES

Lokalitet 1

Størrelse: Sø: 450 m²

Terrænændring: 680 m²

Beskrivelse: Vandhul, der er omgivet af pil og brombær. Der er begrænset sumpzone omkring søen.

Projekt: Fjernelse af vegetation omkring søen. Terrænregulering mod syd og øst, så der skabes en større sumpzone. Terrænet reguleres med op til ½ meter og udformes, så det er jævnt skrånende.

Foto 1.1

Fotoretning: Sydøst

Foto 1.2

Fotoretning: Fra syd mod vandhullet.

Lokalitet 2

Størrelse: Sø: 670 m²

Terrænregulering: 770 m²

Beskrivelse: Vandhul, der er omgivet og overskygget af bevoksning.

Projekt: Der fældes træer omkring vandhullet og mod øst-syd-vest sænkes terrænet med ½ meter, så der bliver skabt en sumpzone.

Foto 2.1

Fotoretning: Nordøst

Lokalitet 3

Størrelse: Sø: 375 m²

Terrænregulering

Beskrivelse: Dybt vandhul med tykt slamlag. Ingen vandplanter. Omgivet af tagrør, dunhammer og pil.

Projekt: Oprensning, hævnning af bund, udvidelse **mod nord**, afretning af brinker mod nord.

Udlægning af sten på dele af brinken.

Foto 3.1

Fotoretning: Nord

Foto 3.2

Fotoretning: Nord i afstand af ca. 8 meter fra vandhullet.

Lokalitet 4

Størrelse: Sø: 350 m²

Terrænændring: 500 m²

Beskrivelse: Lysåbent, lavvandet vandhul, der ofte udtørre om sommeren. Omgivet af mindre sumpzone mod nord, det øvrige randareal er græs.

Om vinteren og i det tidlige forår er lavningen, som vandhullet ligger i, vandfyldt. Her lægger padderne æg, som tørrer ud, når vandstanden falder hen på foråret.

Projekt: Terrænet mod øst og syd sænkes med ca. 0,5 meter, hvorved sumpzonen omkring søen øges.

Foto 4.1

Fotoretning: Sydvest

Foto 4.2

Fotoretning: Syd

Området, hvor terrænet sænkes.

Lokalitet 5

Størrelse: Sø: 190 m²

Terrænændring: 250 m²

Beskrivelse: Vandhul, der ligger dybt i terræn og delvist er omgivet af træer og buske.

Projekt: Terrænet mod øst og syd sænkes med ca. 0,5 meter, hvorved sumpzonen omkring søen øges.

Foto 5.1

Fotoretning: Sydvest

Foto 5.2

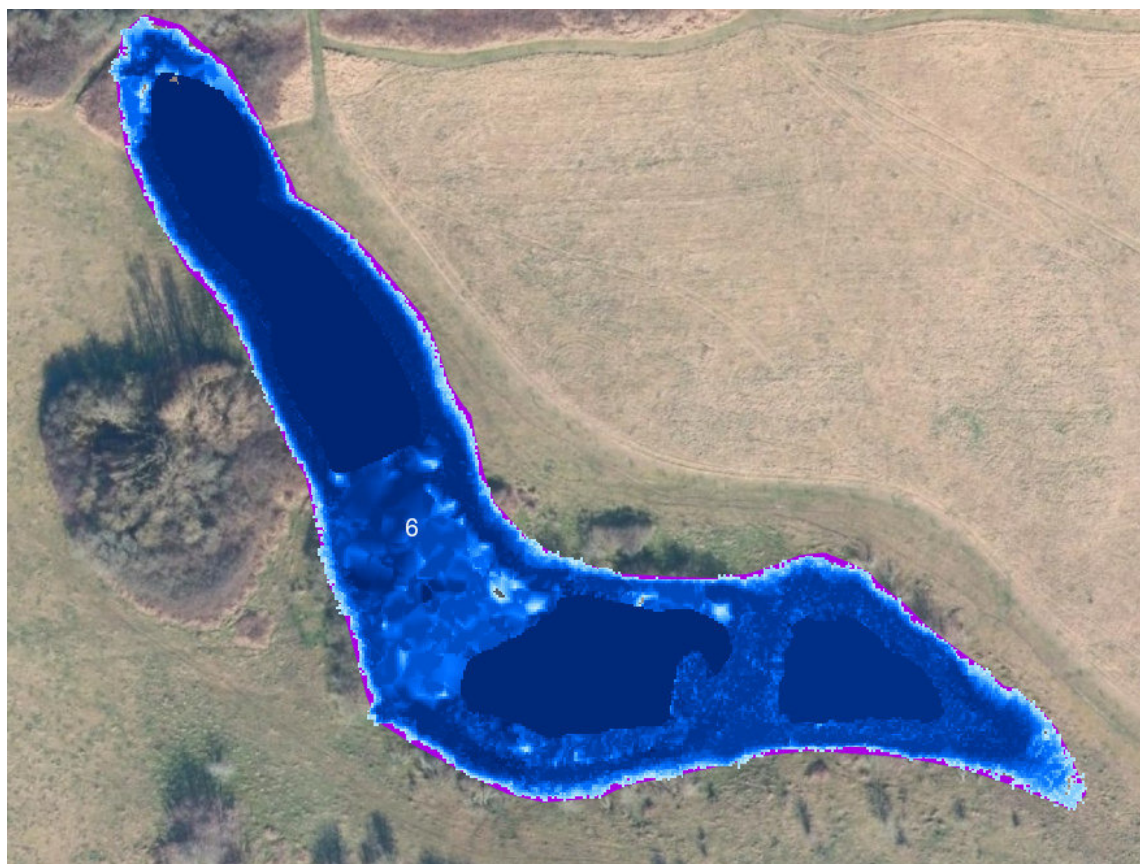
Fotoretning: Syd

Området, hvor terrænet sænkes.

Lokalitet 6

Kortudsnit 6.1: Områdeafgræsning

Kortudsnit 6.2: Skybrudskort fra Scalgo.dk

Kortudsnit 6.3: Sommer 2022

Kortudsnit 6.4: Høj vandstand i området, forår 2021

Projektområde: 1,1 ha

Beskrivelse: Området er en mosaik af sø, mose, eng og overdrev. Om vinteren og i det tidlige forår er vandstanden høj. Den højeste vandstand styres af et overløb midt i området. Når vandstanden falder, tørre store dele af området ud og eventuelle paddeæg går til grunde. Der er dræn i området, men den nærmere beliggenhed kendes ikke. Vi vurderer, at der er et ukendt afløb fra området, der bevirker, at vandstanden falder forholdsvis hurtigt i foråret.

Projektbeskrivelse: For at genskabe en mere naturlig hydrologi afskæres søges der efter dræn hele vejen rund om søen/mosen. Alle fundne dræn, både tilløb og afløb, afskæres, hvorved en mere naturlig hydrologi genskabes. Det

forventes, at vandstanden i området herefter vil være længere om at falde, hvorved der er større chance for at paddeyngel overlever.

Foto 6.1
Fotoretning: Sydvest

Foto 6.2
Fotoretning: Syd
Området, hvor der vil stå vand længere
tid i foråret

Foto 6.3
Fotoretning: Nordvest
Område, der tidligt på foråret er
oversvømmet.

Foto 6.4
Fotoretning: Sydvest
Område, der tidligt på foråret er
oversvømmet.

Lokalitet 7

Størrelse: Sø: 200 m²

Terrænændring: 500 m²

Beskrivelse: Vandhul, der ligger forholdsvist højt i terrænet og med stejle brinker og uden sumpzone. Vandhullet er ca. 1,8 meter dybt.

Projekt: Vandhullet renses op. Terrænet mod syd sænkes med ca. 0,5 meter, hvorved der skabes en sumpzone omkring vandhullet.

Foto 7.1

Fotoretning: Nord

Området, hvor terrænet sænkes.

Lokalitet 8

Størrelse: 250 m²

Beskrivelse: Lokalitet i udkanten af en gammel have ved ruinen Fiskebækgård. Lavliggende med træer og buske samt få tagrør. Jordbunden virker tørveholdig og det er muligt, at der tidligere har været en sø på stedet.

Projekt: Ansøgning om at grave et nyt vandhul på op til 250 m² og en dybde på op til 1,3 meter. Vandhullet indpasses i terrænet med jævnt skrånende brinker og afrundede kanter.

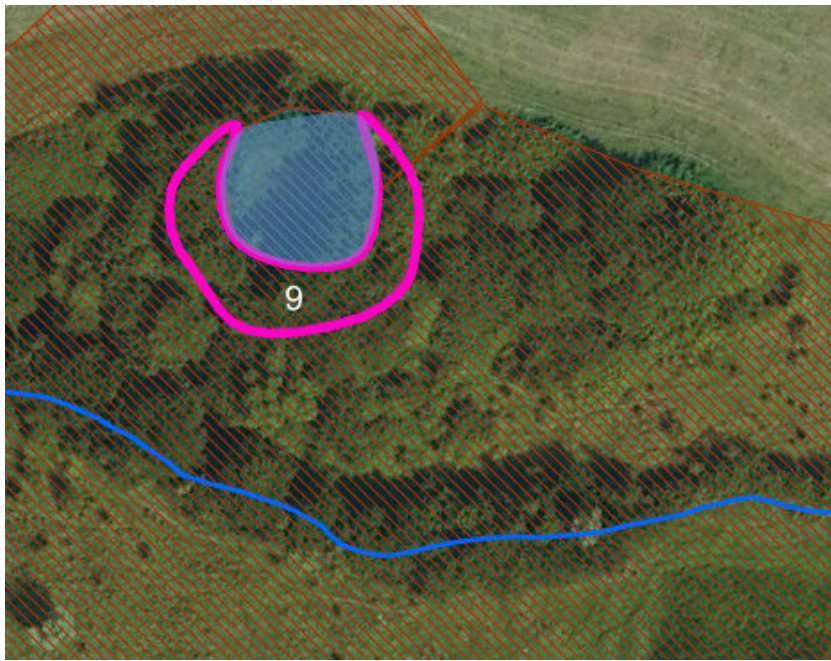
Foto 8.1

Fotoretning: Nordøst

Foto 8.2

Fotoretning: Nord

Lokalitet 9

Størrelse: Sø: 300 m²

Terrænregulering: 300 m²

Beskrivelse: Vandhul med en dybde på ca. 2 meter, der ligger i bevoksning, der er registreret som § 3 mose, men som nok nærmere er krat/skov. Vandhullet er næsten fuldstændig overskygget af bevoksningen med få vandplanter.

Projekt:

Oprensning og terrænændring, hvor der etableres en sumpzone. Afstanden fra terrænreguleringen til vandløbets øverste kant er 13 meter.

Krat omkring vandhullet fjernes, så kreaturerne fremover kan holde det nede.

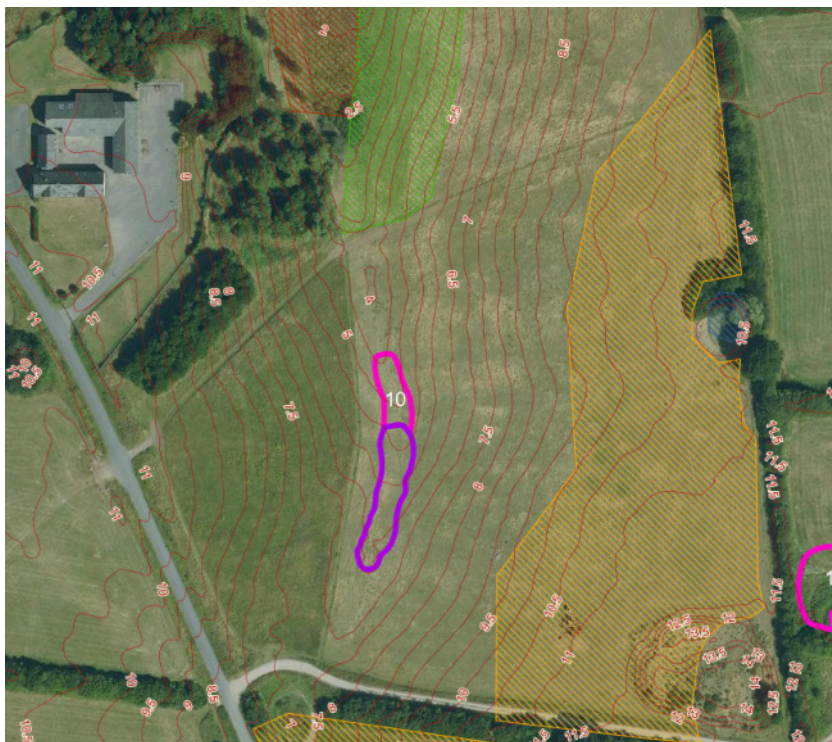
Foto 9.1

Fotoretning: Nordøst

Foto 9.2

Fotoretning: Nord

Lokalitet 10

Størrelse: Lavning: 1000 m²

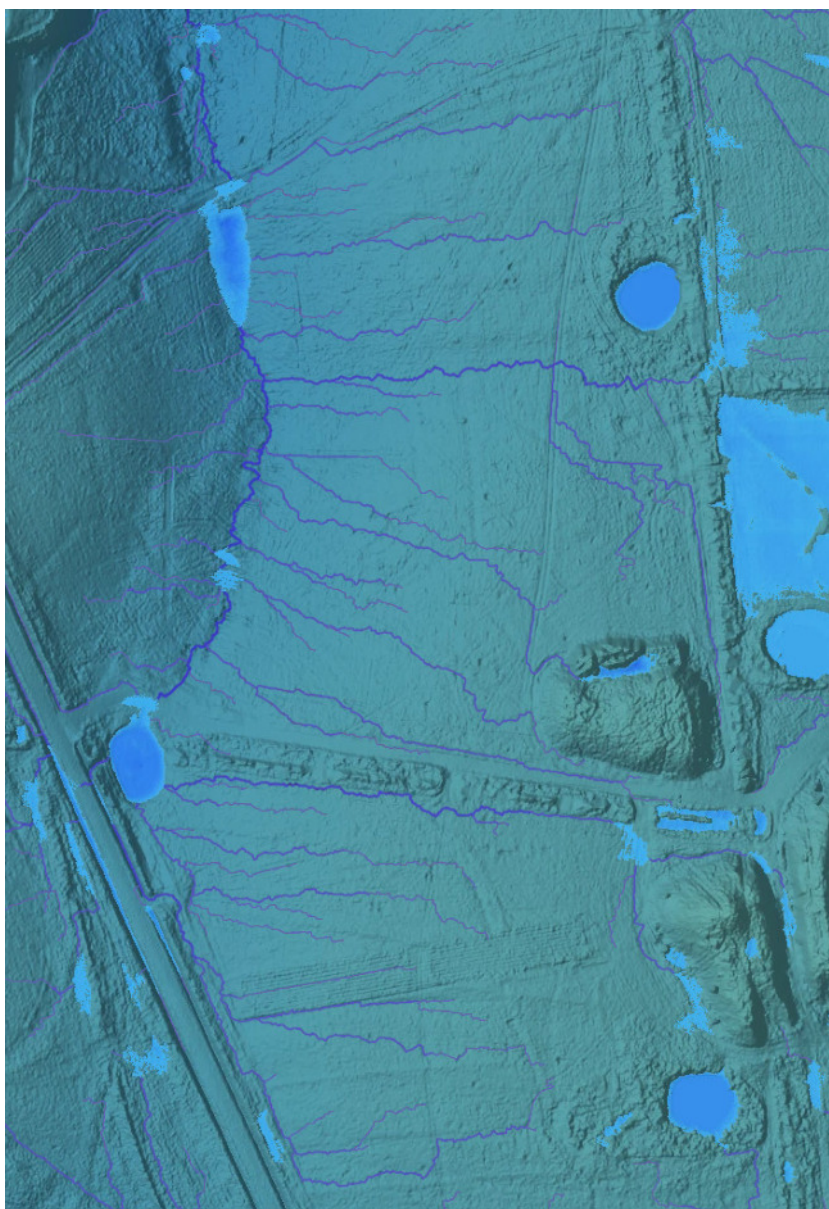
Terrænregulering: 300 m²

Beskrivelse: Lavning, der ofte er fugtig. Vandet løber mod nord gennem lavningen fra et vandhul, der ligger syd for.

Projekt:

Ved at hæve en mindre del af terrænet op til ½ meter forsinkes vandets afløb og der skabes et mere fugtigt og sumpet område.

Terrænreguleringen udformes, så den er indpasset i landskabet.

Udklip fra Scalgo viser, at vandet, der strømmer gennem lavningen udelukkende kommer fra kommunens eget areal Kær Vestermark. Terrænreguleringen vil ikke påvirke afvanding af naboarealer uden for Kær Vestermark.

Foto 10.1
Fotoretning: Nordøst

Foto 10.2
Fotoretning: Sydvest

Lokalitet 11

Størrelse: Vandhul: 250 m²

Terrænregulering: 660 m²

Beskrivelse: Lavvandet vandhul, der senest er oprenset i 2016. Under tilgroning med bredbladet dunhammer. Kun lidt sumpzone omkring vandhullet.

Projekt:

Terrænregulering mod vest, så der skabes en større sumpzone. Terrænet reguleres med op til ½ meter og udformes, så det er jævnt skrånende mod vest.

Vandhullet bliver rensat op og uddybet med ca. ½ meter, så tilgroningen med dunhammer mindskes.

Foto 11.1

Fotoretning: Øst

Foto 11.2

Fotoretning: Nord

Område, hvor terrænet sænkes.

Lokalitet 12

Størrelse: Vandhul: 230 m²

Terrænregulering: 500 m²

Beskrivelse: Vandhul, der senest er oprenset i 2016. Under tilgroning med tagrør.

Projekt:

Terrænregulering mod nord, så der skabes en større sumpzone. Terrænet reguleres med op til ½ meter og udformes, så det er jævnt skrånende mod vest.

Vandhullet bliver renset op.

Foto 12.1

Fotoretning: Syd

Foto 12.2

Fotoretning: Vest

Område, hvor terrænet sænkes.

Lokalitet 13

Størrelse: Vandhul: 130 m²

Terrænregulering: 380 m²

Beskrivelse: Vandhul, der er ca. 1,8 meter dybt. Næsten fuldstændig omkranset af tæt bevoksning af slåen og ingen sumpzone. Kvæget bruger søen som vandingshul

Projekt:

Fjernelse af vegetation omkring søen. Terrænregulering mod syd, så der skabes en større sumpzone. Terrænet reguleres med op til ½ meter og udformes, så det er jævnt skrånende mod syd.

Foto 13.1

Fotoretning: Øst

Foto 13.2

Fotoretning: Nord

Område, hvor terrænet sænkes.